

ปตตกมมสูตร¹

[๒๑] อถ โข อนาถปิณฑิกโก คหปติ เยน ภควา เตนุปลงฺกมิ อฺปลงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมณฺตํ นิสีทิ. เอกมณฺตํ นิสินฺนํ โข อนาถปิณฑิกํ คหปตี ภควา เอตทโวจ จตฺตารโฆ คหปติ ฌมฺมา อิกฺกุจฺจา กนฺตฺตา มนาปฺปา ทฺลลภา โลกสฺมึ.

กตเม จตฺตารโ, โภคา เม อฺปฺปชฺชนฺตฺ สหธมฺเมนาติ อຍံ ปจฺจิม ฌมฺไม อิกฺกุจฺจํ กนฺโต มนาปฺโป ทฺลลภา โลกสฺมึ, โภเค ลหฺฐา สหธมฺเมน ยโส มํ อပ္ပุกฺคจฺจตฺ สห ฌาตีหิ สห อฺปฺปชฺชมาเยหิตี อຍံ ทฺติโย ฌมฺไม อิกฺกุจฺจํ กนฺโต มนาปฺโป ทฺลลภา โลกสฺมึ, โภเค ลหฺฐา สหธมฺเมน ยสํ ลหฺฐา สห ฌาตีหิ สห อฺปฺปชฺชมาเยหิ จิรั ชีวามิ ทึชฺมาຍံ ปาเลมิตฺติ อຍံ ตฺติโย ฌมฺไม อิกฺกุจฺจํ กนฺโต มนาปฺโป ทฺลลภา โลกสฺมึ, โภเค ลหฺฐา สหธมฺเมน ยสํ ลหฺฐา สห ฌาตีหิ สห อฺปฺปชฺชมาเยหิ จิรั ชีวิตฺวา ทึชฺมาຍံ ปาเลตฺวา กายสฺส เภทา ปรมฺมรณฺนา สฺสคฺตี สฺสคํ โลกํ อฺปฺปชฺชามิตฺติ อຍံ จตฺตโร ฌมฺไม อิกฺกุจฺจํ กนฺโต มนาปฺโป ทฺลลภา โลกสฺมึ, อิม โข คหปติ จตฺตารโ ฌมฺมา อิกฺกุจฺจา กนฺตฺตา มนาปฺปา ทฺลลภา โลกสฺมึ

อิมสํ โข คหปติ จตฺนุํ ฌมฺมานํ อิกฺกุจฺจํ กนฺตฺตานํ มนาปฺปํ ทฺลลภาณํ โลกสฺมึ จตฺตารโ ฌมฺมา ปฏฺฐิลาภาย สํวตฺตฺนฺติ. กตเม จตฺตารโ, สหฺฐาสมฺปทา สึลสมฺปทา จาคสมฺปทา ปญฺญาสมฺปทา

กตมา จ คหปติ สหฺฐาสมฺปทา, อธิ คหปติ อริยสาวโก สหฺโธ โหติ สหฺทฺหติ ตถาคตฺสฺส โพธิ อิติปิ โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สฺสคฺโต โลกวิทู อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ สตฺถา เทวมนุสฺसानํ พุทฺโธ ภควาติ, อຍံ วุจฺจติ คหปติ สหฺฐาสมฺปทา

กตมา จ คหปติ สึลสมฺปทา, อธิ คหปติ อริยสาวโก ปาณาติปาตา ปฏฺฐิวิตฺโต โหติ ฯเปฯ สุราเมรยมชฺชูปมาทฺฏฺจํ ปฏฺฐิวิตฺโต โหติ, อຍံ วุจฺจติ คหปติ สึลสมฺปทา

¹ อังคุตตรนิกาย จตฺกนินฺบาต

กตมา จ คหปติ จากสมุปทา, อธิ คหปติ อริยสาวโก วิคตมลฺลจฺเณเรน เจตสา
อคารํ อชฺฐมาวสตี มุตฺตจาโค ปยตปาณิ โวสฺสคฺครโต ยาจโยโค ทานสํวิภาครโต, อัย
วฺจจตี คหปติ จากสมุปทา

กตมา จ คหปติ ปญฺญาสมุปทา, อภิชฺฐมาวิสมโลภาภิกฺขุเตน คหปติ เจตสา วิหรนฺโต
อภิจฺจํ กโรตี กิจฺจํ อปฺราเชตี อภิจฺจํ กโรนฺโต กิจฺจํ อปฺราเชนฺโต ยสา จ สุขา จ ธีสตี,
พฺยาปาทาภิกฺขุเตน คหปติ เจตสา วิหรนฺโต อภิจฺจํ กโรตี กิจฺจํ อปฺราเชตี อภิจฺจํ กโรนฺโต
กิจฺจํ อปฺราเชนฺโต ยสา จ สุขา จ ธีสตี, ถีนมิทฺฐาภิกฺขุเตน คหปติ เจตสา วิหรนฺโต
อภิจฺจํ กโรตี กิจฺจํ อปฺราเชตี อภิจฺจํ กโรนฺโต กิจฺจํ อปฺราเชนฺโต ยสา จ สุขา จ ธีสตี,
อฺพฺทจฺจกฺกุกฺจจาภิกฺขุเตน คหปติ เจตสา วิหรนฺโต อภิจฺจํ กโรตี กิจฺจํ อปฺราเชตี อภิจฺจํ
กโรนฺโต กิจฺจํ อปฺราเชนฺโต ยสา จ สุขา จ ธีสตี, วิจิกฺกฉาภิกฺขุเตน คหปติ เจตสา วิหรนฺโต
อภิจฺจํ กโรตี กิจฺจํ อปฺราเชตี อภิจฺจํ กโรนฺโต กิจฺจํ อปฺราเชนฺโต ยสา จ สุขา จ ธีสตี

ส โข โส คหปติ อริยสาวโก อภิชฺฐมาวิสมโลภो จิตฺตสฺส อฺปฺกฺกิลฺลเสตี อิติ
วิทฺตฺวา อภิชฺฐมาวิสมโลภํ จิตฺตสฺส อฺปฺกฺกิลฺลํ ปชฺหตี, พฺยาปาโท จิตฺตสฺส อฺปฺกฺกิลฺลเสตี
อิติ วิทฺตฺวา พฺยาปาทํ จิตฺตสฺส อฺปฺกฺกิลฺลํ ปชฺหตี, ถีนมิทฺฐํ จิตฺตสฺส อฺปฺกฺกิลฺลเสตี อิติ
วิทฺตฺวา ถีนมิทฺฐํ จิตฺตสฺส อฺปฺกฺกิลฺลํ ปชฺหตี, อฺพฺทจฺจกฺกุกฺจจํ จิตฺตสฺส อฺปฺกฺกิลฺลเสตี อิติ
วิทฺตฺวา อฺพฺทจฺจกฺกุกฺจจํ จิตฺตสฺส อฺปฺกฺกิลฺลํ ปชฺหตี, วิจิกฺกฉา จิตฺตสฺส อฺปฺกฺกิลฺลเสตี อิติ
วิทฺตฺวา วิจิกฺกฉํ จิตฺตสฺส อฺปฺกฺกิลฺลํ ปชฺหตี, ยโต จ โข คหปติ อริยสาวกสฺส
อภิชฺฐมาวิสมโลภो จิตฺตสฺส อฺปฺกฺกิลฺลเสตี อิติ วิทฺตฺวา อภิชฺฐมาวิสมโลภो จิตฺตสฺส
อฺปฺกฺกิลฺลเส ปหีนฺโ โหตี พฺยาปาโท จิตฺตสฺส อฺปฺกฺกิลฺลเส ... ถีนมิทฺฐํ จิตฺตสฺส อฺปฺกฺกิลฺลเส
... อฺพฺทจฺจกฺกุกฺจจํ จิตฺตสฺส อฺปฺกฺกิลฺลเส ... วิจิกฺกฉา จิตฺตสฺส อฺปฺกฺกิลฺลเสตี อิติ วิทฺตฺวา
วิจิกฺกฉา จิตฺตสฺส อฺปฺกฺกิลฺลเส ปหีนฺโ โหตี, อัย วฺจจตี คหปติ อริยสาวโก มหาปญฺญเ
ปฺถุปญฺญเ อาปาถทโส ปญฺญาสมุปฺนฺโน, อัย วฺจจตี คหปติ ปญฺญาสมุปทา

อิเมสั ไช คหปติ จตุนันิ ธมฺมานันิ อัญฺจานันิ กนฺตทานันิ มนนาปานันิ ทูลฺลภานันิ โลกสุมฺมึ
อิเม จตฺตาวโร ธมฺมา ปฏฺฐิตาภาย สํวตฺตุนฺติ

ส ไช โส คหปติ อริยสวากอ อญฺ्ञานวิริยาธิคเตหิ โภเคหิ พาหาพลปริจฺเจเตหิ
เสทาวกฺขิตฺเตหิ ธมฺมิเกหิ ธมฺมลทฺเธหิ จตฺตาวโร ปตฺตกมฺมานิ กตฺตา โหติ. กตฺมานิ จตฺตาวโร
อิธ คหปติ อริยสวากอ อญฺ्ञานวิริยาธิคเตหิ โภเคหิ พาหาพลปริจฺเจเตหิ เสทาวกฺขิตฺเตหิ
ธมฺมิเกหิ ธมฺมลทฺเธหิ อตฺตทานันิ สุเขติ ปิณฺเนติ สมฺมา สุขํ ปริหฺรติ, มาตาปิตโร สุเขติ
ปิณฺเนติ สมฺมา สุขํ ปริหฺรติ, ปุตฺตทวารทาสกมฺมกโรปฺริเส สุเขติ ปิณฺเนติ สมฺมา สุขํ ปริหฺรติ,
मितฺตามจฺเจ สุเขติ ปิณฺเนติ สมฺมา สุขํ ปริหฺรติ, อิทมฺสฺส ปจฺฉมํ จานันิ คตฺตํ โหติ ปตฺตคคตฺตํ
อายุตฺนโส ปริภุตฺตํ

ปุณ จปรึ คหปติ อริยสวากอ อญฺ्ञานวิริยาธิคเตหิ โภเคหิ พาหาพลปริจฺเจเตหิ
เสทาวกฺขิตฺเตหิ ธมฺมิเกหิ ธมฺมลทฺเธหิ ยา ตา โหนฺติ อาปทา อคฺคิตฺโต วา อุกฺกโต วา
ราชโต วา จฺไรโต อปฺปิยโต วา ทายาทโต วา ตถารูปาสุ อาปทาสุ โภเคหิ ปริโยธาย
วตฺตติ โสตุถึ อตฺตทานันิ กโรติ, อิทมฺสฺส ทฺติยํ จานันิ คตฺตํ โหติ ปตฺตคคตฺตํ อายุตฺนโส
ปริภุตฺตํ

ปุณ จปรึ คหปติ อริยสวากอ อญฺ्ञานวิริยาธิคเตหิ โภเคหิ พาหาพลปริจฺเจเตหิ
เสทาวกฺขิตฺเตหิ ธมฺมิเกหิ ธมฺมลทฺเธหิ ปญฺจ พลี กตฺตา โหติ ภาตฺติพลี อตฺติพลี
ปุพฺพเปตฺพลี ราชพลี เทวตาพลี, อิทมฺสฺส ตฺติยํ จานันิ คตฺตํ โหติ ปตฺตคคตฺตํ อายุตฺนโส
ปริภุตฺตํ

ปุณ จปรึ คหปติ อริยสวากอ อญฺ्ञานวิริยาธิคเตหิ โภเคหิ พาหาพลปริจฺเจเตหิ
เสทาวกฺขิตฺเตหิ ธมฺมิเกหิ ธมฺมลทฺเธหิ เย เต สมณพฺุราหฺมณา มทฺปปมาทา ปฏฺฐิตา
ชนฺฺติโสรวฺจฺเจ นิวิญฺ्ञา เอกมตฺตทานันิ ทเมนฺฺติ เอกมตฺตทานันิ สเมนฺฺติ เอกมตฺตทานันิ ปรีนินฺฺพพาเปนฺฺติ
ตถารูเปสฺสุ สมณพฺุราหฺมเณสฺสุ อุกฺกคฺคิกํ ทกฺขินันิ ปตฺติญฺ्ञาเปติ โสวคฺคิกํ สุขวิปากํ

สคฺคสํวตฺตนิกั, อิทมฺสฺส จตฺตถั จานั คตฺ โหติ ปตฺตคตฺ อายตฺนโส ปริภุตฺตํ

ส โข โส คหปติ อริยสาวโก อฏฺฏจฺานวิริยาธิตฺเตหิ โภเคหิ พาหาพลปริจฺิตฺเตหิ
 เสทาวกฺขิตฺเตหิ ฐมฺมิเกหิ ฐมฺมลทฺเธหิ อิมานิ จตฺตาริ ปตฺตกมฺมานิ กตฺตา โหติ. ยสฺสทฺสฺสจฺิ
 คหปติ อญฺญตฺร อิเมหิ จตฺุหิ ปตฺตกมฺเมหิ โภคา ปริภุขยํ คจฺจนฺติ, อิเม วุจฺจนฺติ คหปติ
 โภคา อฏฺฏจฺานคตา อปฺปตฺตคตา อนายตฺนโส ปริภุตฺตา ยสฺสทฺสฺสจฺิ คหปติ อิเมหิ จตฺุหิ
 ปตฺตกมฺเมหิ โภคา ปริภุขยํ คจฺจนฺติ อิเม วุจฺจนฺติ คหปติ โภคา จฺานคตา ปตฺตคตา
 อายตฺนโส ปริภุตฺตาติ

ภุตฺตา โภคา ภฺภา ภจฺจา	วิตฺติญฺญา อปาหาสุ เม
อฺุทฺธคฺคา ทกฺขินฺนา ทินฺนา	อโถ ปญฺจ พลี กตา
อฺุภฺภูจฺิตา สึลวฺนฺโต	สญฺญตฺตา พุรฺหมจฺารโย
ยทฺตถั โภคมิจฺเจยฺย	ปญฺจฺิตโต ชฺรมาวสั
โส เม อตฺโถ อนฺุปฺปตฺโต	กตฺ อนฺุตาปฺยั
เอตฺ อนฺุสฺสรํ มจฺโจ	อริยธฺมฺเม จิตฺ นโร
อิธฺว นั ปสฺสฺสนฺติ	เปจฺจ สคฺเค ปโมทฺตีติ.

๑. ปัตตกัมมสูตร²

ว่าด้วยกรรมอันสมควร

[๒๑] ครั้งนั้นแล อนาถบิณฑิกคหบดีเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวาย
 อภิวาทแล้วนั้น ณ ที่สมควร พระผู้มีพระภาคจึงได้ตรัสกับอนาถบิณฑิกคหบดี ดังนี้ว่า

คหบดี ธรรม ๔ ประการนี้เป็นสิ่งน่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ หาได้ยากในโลก
 ธรรม ๔ ประการ อะไรบ้าง คือ

² พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาร

๑. ขอโภคจะงเกิดขึ้นแก่เราพร้อมกับความชอบธรรม นี่เป็นธรรมประการที่ ๑ ที่น่าปรารถนา นำใคร่ นำพอใจ หาได้ยากในโลก

๒. เราได้โภคทรัพย์พร้อมกับความชอบธรรมแล้ว ขอศจะงเฟื่องฟูแก่เราพร้อมด้วยญาติ มิตร สหาย นี่เป็นธรรมประการที่ ๒ ที่น่าปรารถนา นำใคร่ นำพอใจ หาได้ยากในโลก

๓. เราได้โภคทรัพย์พร้อมกับความชอบธรรม ได้ยศพร้อมด้วยญาติ มิตร สหายแล้ว ขอเราจะมีชีวิตอยู่ยาวนาน รักษาอายุให้ยั่งยืน นี่เป็นธรรมประการที่ ๓ ที่น่าปรารถนา นำใคร่ นำพอใจ หาได้ยากในโลก

๔. เราได้โภคทรัพย์พร้อมกับความชอบธรรม ได้ยศพร้อมด้วยญาติ มิตร สหาย มีชีวิตอยู่ยาวนาน รักษาอายุให้ยั่งยืนแล้ว หลังจากตายแล้ว ขอให้เราเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ นี่เป็นธรรมประการที่ ๔ ที่น่าปรารถนา นำใคร่ นำพอใจ หาได้ยากในโลก

คหบดี ธรรม ๔ ประการนี้แลเป็นสิ่งที่น่าปรารถนา นำใคร่ นำพอใจ หาได้ยากในโลก
คหบดี ธรรม ๔ ประการ ย่อมเป็นไปเพื่อได้ธรรม ๔ ประการนี้แล ที่น่าปรารถนา นำใคร่ นำพอใจ หาได้ยากในโลก

ธรรม ๔ ประการ อะไรบ้าง คือ

๑. สัทธาสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วยศรัทธา)
๒. สीलสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วยศีล)
๓. จาคสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วยการเสียสละ)
๔. ปัญญาสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วยปัญญา)

สัทธาสัมปทา เป็นอย่างไร

คือ อริยสาวกในธรรมวินัยนี้มีศรัทธา เชื่อปัญญาตรัสรู้ของตถาคตว่า “แม้เพราะเหตุนี้ พระผู้มีพระภาคพระองค์นั้นเป็นพระอรหันต์ ตรัสรู้ด้วยพระองค์เองโดยชอบ เพียบพร้อมด้วยวิชาและจรณะ เสด็จไปดี รู้แจ้งโลก เป็นสารถีฝึกผู้ที่ควรฝึกได้อย่างยอดเยี่ยม เป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เป็นพระพุทธรเจ้า เป็นพระผู้มีพระภาค” นี้เรียกว่า สัทธาสัมปทา

สีลสัมปทา เป็นอย่างไร

คือ อริยสาวกในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ ฯลฯ เว้นขาดจากการ
เสพของมีนเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาท นี้เรียกว่า สีลสัมปทา

จาคสัมปทา เป็นอย่างไร

คือ อริยสาวกในธรรมวินัยนี้มีใจปราศจากความตระหนี่อันเป็นมลทิน มีจาคะอันสละ
แล้ว มีฝ่ามือชุ่ม ยินดีในการสละ ควรแก่การขอ ยินดีในการให้ทานและการจำแนกทาน อยู่
ครองเรือน นี้เรียกว่า จาคสัมปทา

ปัญญาสัมปทา เป็นอย่างไร

คือ บุคคลมีใจถูกอภิขณาวิสมโลภะครอบงำอยู่ ย่อมทำสิ่งที่ไม่ควรทำ ไม่ยินดีสิ่ง
ควรทำ เมื่อทำสิ่งที่ไม่ควรทำ ไม่ยินดีสิ่ง
ควรทำ ย่อมเสื่อมจากยศและความสุข บุคคลมีใจ
ถูกพยาบาท (ความคิดร้าย) ครอบงำอยู่ ย่อมทำสิ่งที่ไม่ควรทำ ไม่ยินดีสิ่ง
ควรทำ เมื่อทำสิ่ง
ที่ไม่ควรทำ ไม่ยินดีสิ่ง
ควรทำ ย่อมเสื่อมจากยศและความสุข มีใจถูกถีนมิทระ (ความหุดหู่
และเชื่องซึม) ครอบงำอยู่ ย่อมทำสิ่งที่ไม่ควรทำ ไม่ยินดีสิ่ง
ควรทำ เมื่อทำสิ่งที่ไม่ควรทำ
ไม่ยินดีสิ่ง
ควรทำ ย่อมเสื่อมจากยศและความสุข มีใจถูกอุทธัจจกุกกุกจะ (ความฟุ้งซ่าน
และร้อนใจ) ครอบงำอยู่ มีใจถูกวิจิกิจฉา (ความลังเลสงสัย) ครอบงำอยู่ ย่อมทำสิ่งที่ไม่ควร
ทำ ไม่ยินดีสิ่ง
ควรทำ เมื่อทำสิ่งที่ไม่ควรทำ ไม่ยินดีสิ่ง
ควรทำ ย่อมเสื่อมจากยศและ
ความสุข

อริยสาวกนั้นแลรู้ว่า “อภิขณาวิสมโลภะทำให้จิตเศร้าหมอง” จึงละอภิขณาวิสมโลภะ
ที่ทำให้จิตเศร้าหมองเสีย รู้ว่า “พยาบาททำให้จิตเศร้าหมอง” จึงละพยาบาทที่ทำให้จิตเศร้า
หมองเสีย รู้ว่า “ถีนมิทระทำให้จิตเศร้าหมอง” จึงละถีนมิทระที่ทำให้จิตเศร้าหมองเสีย รู้ว่า
“อุทธัจจกุกกุกจะทำให้จิตเศร้าหมอง” จึงละอุทธัจจกุกกุกจะที่ทำให้จิตเศร้าหมองเสีย รู้ว่า
“วิจิกิจฉาทำให้จิตเศร้าหมอง” จึงละวิจิกิจฉาที่ทำให้จิตเศร้าหมองเสีย

เมื่อใดอริยสาวกรู้ว่า “อภิขณาวิสมโลภะทำให้จิตเศร้าหมอง” จึงละอภิขณาวิสมโลภะ
ที่ทำให้จิตเศร้าหมองเสีย รู้ว่า “พยาบาททำให้จิตเศร้าหมอง” ... รู้ว่า “ถีนมิทระทำให้จิตเศร้า
หมอง” ... รู้ว่า “อุทธัจจกุกกุกจะทำให้จิตเศร้าหมอง” ... รู้ว่า “วิจิกิจฉาทำให้จิตเศร้าหมอง”
จึงละวิจิกิจฉาที่ทำให้จิตเศร้าหมองเสีย เมื่อนั้นอริยสาวกนี้ชื่อว่า มีปัญญามาก มีปัญญา
กว้างขวาง มองเห็นแนวทาง สมบูรณ์ด้วยปัญญา นี้เรียกว่า ปัญญาสัมปทา

คหบดี ธรรม ๔ ประการนี้ย่อมเป็นไปเพื่อได้ธรรม ๔ ประการนี้แล ที่น่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ หาได้ยากในโลก

อริยสาวกนั้นแลชื่อว่าทำกรรมอันสมควร ๔ ประการ ด้วยโภคทรัพย์ที่หามาได้ด้วยความขยันหมั่นเพียร เก็บรวบรวมด้วยน้ำพักน้ำแรง อาบเหงื่อต่างน้ำ ประกอบด้วยธรรม ได้มาโดยธรรม

กรรมอันสมควร ๔ ประการ อะไรบ้าง คือ

๑. อริยสาวกในธรรมวินัยนี้ย่อมบำรุงตนเอง มารดา บิดา บุตร ภรรยา ทาส กรรมกร คนรับใช้ มิตร และอำมาตย์ให้เป็นสุข บริหารให้เป็นสุขโดยชอบ ด้วยโภคทรัพย์ที่หามาได้ด้วยความขยันหมั่นเพียร เก็บรวบรวมด้วยน้ำพักน้ำแรง อาบเหงื่อต่างน้ำ ประกอบด้วยธรรม ได้มาโดยธรรม นี่เป็นฐานะที่ ๑ ที่อริยสาวกนั้นถึงแล้ว ถึงโดยสมควร ใช้สอยตามเหตุ

๒. อริยสาวกย่อมป้องกันอันตรายที่เกิดจากไฟ น้ำ พระราชา โจร คนที่ไม่ชอบกัน หรือจากทายาท ด้วยโภคทรัพย์ที่หามาได้ด้วยความขยันหมั่นเพียร เก็บรวบรวมด้วยน้ำพักน้ำแรง อาบเหงื่อต่างน้ำ ประกอบด้วยธรรม ได้มาโดยธรรม ทำตนให้ปลอดภัย นี่เป็นฐานะที่ ๒ ที่อริยสาวกนั้นถึงแล้ว ถึงโดยสมควร ใช้สอยตามเหตุ

๓. อริยสาวกย่อมทำพละ ๕ อย่าง คือ ญาติพละ อติถิพละ ปุพพเปตพละ ราชพละ เทวตพละ ด้วยโภคทรัพย์ที่หามาได้ด้วยความขยันหมั่นเพียร เก็บรวบรวมด้วยน้ำพักน้ำแรง อาบเหงื่อต่างน้ำ ประกอบด้วยธรรม ได้มาโดยธรรม นี่เป็นฐานะที่ ๓ ที่อริยสาวกนั้นถึงแล้ว ถึงโดยสมควร ใช้สอยตามเหตุ

๔. อริยสาวกบำเพ็ญทักษิณามีผลสูงขึ้นไป เป็นไปเพื่อให้ได้อารมณ์ดี มีสุขเป็นผล ให้เกิดในสวรรค์ ไว้ในสมณพราหมณ์ผู้เว้นขาดจากความมัวเมาและความประมาท ผู้ดำรงมั่นอยู่ในขันติและโสรัจจะ ผีอกบรมตน ทำตนให้สงบ ทำตนให้ดับเป็นสนิท ด้วยโภคทรัพย์ ที่หามาได้ด้วยความขยันหมั่นเพียร เก็บรวบรวมด้วยน้ำพักน้ำแรง อาบเหงื่อต่างน้ำ ประกอบด้วยธรรม ได้มาโดยธรรม นี่เป็นฐานะที่ ๔ ที่อริยสาวกนั้นถึงแล้ว ถึงโดยสมควร ใช้สอยตามเหตุ

คหบดี อริยสาวกนั้นชื่อว่าทำกรรมอันสมควร ๔ ประการนี้ด้วยโภคทรัพย์ที่หามาได้ด้วยความขยันหมั่นเพียร เก็บรวบรวมด้วยน้ำพักน้ำแรง อาบเหงื่อต่างน้ำ ประกอบด้วยธรรม

ได้มาโดยธรรม โภคทรัพย์ของใครก็ตาม หมดสิ้นไปเพราะกรรมอื่นนอกจากกรรมอันสมควร
 ๔ ประการนี้ โภคทรัพย์เหล่านี้ เราเรียกว่า ถึงแล้วโดยไม่ใช้เหตุ ถึงโดยไม่สมควร ใช้สอย
 ตามเหตุอันไม่ควร ส่วนโภคทรัพย์ของใครก็ตาม หมดสิ้นไปเพราะกรรมอันสมควร ๔
 ประการนี้ โภคทรัพย์เหล่านี้ เราเรียกว่า ถึงแล้วโดยเหตุ ถึงโดยสมควร ใช้สอยตามเหตุ

นรชนผู้จะต้องตาย เมื่อคำนึงถึงว่า
 “โภคทรัพย์ทั้งหลายเราได้บริโภคนแล้ว
 คนที่ควรเลี้ยงเราได้เลี้ยงแล้ว
 อันตรายทั้งหลายเราได้ข้ามพ้นแล้ว
 ทักษิณามีผลสูงขึ้นไปได้ให้แล้ว
 และพลีกรรม ๕ อย่างเราได้ทำแล้ว
 ท่านผู้มีศีล สำนวมระวัง
 ประพฤติพรหมจรรย์ เราได้บำรุ้งแล้ว
 ประโยชน์ที่บัณฑิตผู้อยู่ครองเรือนปรารถนา
 เราก็ได้บรรลุแล้วโดยลำดับ
 กรรมที่ไม่ก่อความเดือดร้อนในภายหลังเราได้ทำแล้ว”
 ชื่อว่าเป็นผู้ตั้งอยู่ในอริยธรรม
 บัณฑิตทั้งหลายย่อมสรรเสริญเขาในชาตินี้เอง
 เขาตายไปแล้วย่อมบันเทิงในสวรรค์

ปัตตกัมมสูตรที่ ๑ จบ
